

KOHTAAMISPAIKKA AVUNVÄLITTÄJÄNÄ

Päihteitä aktiivisesti käyttäville suunnattu kohtaamispaikka tarjosi kävijöille monenlaista apua. Pohjana toimi luottamus kävijöiden ja työntekijöiden välillä sekä verkostoituminen viranomais- ja hoitotahojen kanssa.

Teksti Teemu Kaskela, Sari Jurvansuu & Jouni Tourunen

Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma MIPA 2.0 toteutti pienoisetnografisen tutkimuksen eräissä matalan kynnyksen kohtaamispaikassa alkuvuodesta 2020. Päihteitä aktiivisesti käyttäville suunnattu kohtaamispaikka ei edellyttänyt kävijöiltään päihteettömyyttä.

Noin kaksi kuukautta kestäneen aineistonkeruun aikana havainnoimme toimintaa 17 kertaa. Lisäksi haastattelimme neljää kohtaamispaikan kävijää. Alla esittelemme tuloksia liittyen kävijöiden avuntarpeisiin ja niihin vastaamiseen. Tutkimuksen tuloksista julkaistaan myös laajempi artikkeli kevään aikana.

MONENLAISIA AVUNTARPEITA

”Se on tosi tärkeätä, et on tukee ympärillä, apua, kun sitä pyytää niin sit sitä saa.”

Kävijöiden avuntarpeet olivat moninaisia. Suurella osalla heistä oli aktiivista päihteidenkäyttöä, osa oli korvaushoidossa tai muussa päihdekuntoutuksessa. Monella oli mielenterveyteen tai somaattisiin vaikeuksiin liittyviä avuntarpeita.

Apua tarvittiin myös toimeentulo-, asunto- ja oikeudellisissa asioissa. Lisäksi monella kävijällä oli nälkä tai he kaipasivat seuraa ja päihteetöntä tekemistä turvallisessa ympäristössä.

Sosiaalisuuden, ruuan ja tekemisen tarpeisiin kohtaamispaikka ja sen työntekijät pystyivät vastaamaan suoraan. Kohtaamispaikassa oli tarjolla esimerkiksi kädentaitotyöpajoja, maksutonta ruokaa, biljardia ja asiakastietokoneita.

Monissa avuntarpeissa kohtaamispaikan työntekijät joutuivat kuitenkin ohjaamaan ihmisiä eteenpäin muihin palveluihin. He myös auttoivat asioinnissa hoito- tai viranomaistahojen kanssa.

APUA ASIAKKAAN EHDOLLA

Avuntarpeet eivät olisi tulleet esiin ilman kohtaamispaikkaan rakentunutta turvallista ilmapiiriä ja työntekijöihin syntyneitä luottamuksellista suhdetta. Näiden lisäksi tarjottu ruoka houkutteli ihmisiä paikalle.

Kohtaamisen oleellisimpia piirteitä olivat ihmisarvoisuus, tasavertaisuus ja viesti siitä, että ihminen oli tervetullut kohtaamispaikkaan. Työntekijöiltä onnistunut kohtaaminen vaati ammattitaitoa ja kohtaamispaikan kohderyhmän hyvää tuntemista. Hyvien kohtaamisten kautta syntynyt luottamus työntekijöihin sai kävijät kertomaan rehellisesti ongelmistaan ja tarpeistaan.

Luottamuksellisen suhteen syntymiseen saat-

toi kuluu kuukausia tai vuosia. Kun kävijät luottivat työntekijöihin ja saivat apua, he kertoivat kohtaamispaikasta myös tutuilleen:

”Jos joku vaikka mainitsee että [...] on jonkun vaikka Kelan kanssa tai [...] joku haluais hoitoon, mutta ei oikein tiedä miten tulee toimii, niin sitten kyllä aina sanoo. Et en mä osaa oikein muuta neuvoo, kun sanoo et tuu tänne ja kysy täältä apua.”

Moni kävijä oli kokenut tullessaan poiskäännytetyksi eri palveluista. Heitä oli esimerkiksi saatettu kohdella epäasiallisesti tai he eivät olleet osanneet viestiä tarpeistaan oikealla tavalla. Työntekijät toimivatkin asiakkaiden tulkkeina ja asianajajina suhteessa viranomaisiin ja hoitoyksiköihin.

Työntekijät hoitivat pieniä tai akuutteja asioita kohtaamispaikan ollessa auki, mutta usein kävijän kanssa sovittiin erillinen palveluohjausaika. Palveluohjaus saattoi toteutua monella eri tavalla riippuen kävijän avuntarpeista ja toiveista. Työntekijät neuvoivat mistä saa apua, lainasivat puhelinta tai auttoivat lomakkeiden lukemisessa ja täyttämässä. Välillä viranomaisten tai hoitotahon luona käytiin tai heille soitettiin yhdessä.

Eryteisesti moni kaupungin tarjoama palvelu jalkautui auttamaan kävijöitä kohtaamispaikassa. Sosiaalityöntekijät kävivät siellä säännöllisesti hoitamassa muun muassa asumis- tai toimeentuloasioita. Kaupungin päihde- ja mielenterveyshoidon eri yksiköiden työntekijät kävivät keskustelemassa kävijöiden kanssa ja tutustumassa toimintaan. Pieneen kuorma-autoon rakennettu liikkuva hammashoidon yksikkö oli hoitanut kävijöiden hampaita kohtaamispaikan pihassa.

Myös eri järjestöjen työntekijät jalkautuivat kohtaamispaikkaan yksin tai asiakkaidensa kanssa. Kohtaamispaikkaa saatettiin esitellä asiakkaalle tukipalveluna tai oman järjestön toimintaa halut-

tiin tehdä tunnetuksi kävijöille ja kohtaamispaikan työntekijöille.

JALKAUTUVIA PALVELUITA KIITETTIIN

Kohtaamispaikan kävijöiden auttamisen edellytys oli ihmisarvoinen kohtaaminen. Ilman sitä työntekijän ja kävijän välille ei muodostu suhdetta, jossa kävijät kertoisivat ongelmistaan ja tarpeistaan rehellisesti.

Vastataksien asiakkaiden avuntarpeisiin työntekijöillä piti olla hyvät verkostot eri toimijoihin, joihin kävijöiden moninaiset tarpeet kohdistuivat. Lisäksi heiltä vaadittiin laajaa ymmärrystä hoito- ja tukijärjestelmästä. Havainnoidussa kohtaamispaikassa työntekijöiden erilaiset työhistoriat laajensivat asiantuntemusta.

Tilaan jalkautuneet palvelut saivat paljon kiitosta kävijöiltä ja työntekijöiltä. Kävijöiden kynnys saada palveluita madaltui. Ensinnäkin jalkautuvat palvelut olivat siellä, missä ihmiset joka tapauksessa kävivät. Kävijät kokivat puolueettoman maaperän henkisesti helpommin lähestyttäväksi. Siellä myös jalkautuvat työntekijät olivat vieraina ja kohtaamispaikan työntekijät olivat kävijöiden tukena.

Palvelujen joustavuutta lisäsi se, että peruuntuneiden aikojen täyttäjiksi löytyi helposti muita asiakkaita tai kävijöitä. ✘

TULOSSA KEVÄÄLLÄ 2021:

Teemu Kaskela, Sari Jurvansuu & Jouni Tourunen: Toimijaverkoteoriaan pohjautuva pienoisetnografia päihteitä aktiivisesti käyttäville suunnatusta kohtaamispaikasta. Tietopuu: Tutkimussarja.

Teemu Kaskela ja Sari Jurvansuu työskentelevät tutkijoina ja Jouni Tourunen tutkimuspäällikkönä Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma MIPA 2.0:ssa.